

Tag vara på trädgårdsavfallet!

En stor del av soporna från parker, trädgårdar koloniområden består av trädgårdsavfall. Detta kan nästan alltid komposteras och vi själva kan behålla näringsämnen och få bra jordförbättringsmedel.

Kompostering innebär att man hushållar med jordens näringsämnen samtidigt som man höjer mullhalten. Detta gör jorden bättre för växterna och mera lättbearbetad för den som odlar.

Tre sätt att kompostera

Det finns tre sätt att kompostera i en trädgård. Man kan välja mellan dessa metoder eller kombinera dem allt eftersom det passar.

Med alla tre sätten behåller man växtnäringsämnen och förbättrar jorden:

YTKOMPOSTERING

Man kan lägga gräsklipp, löv m m under buskar, kring perenner eller mellan raderna i trädgårdslandet.

Ett sådant lager om 5–10 cm kompostmaterial bidrar till att hålla jorden fuktig och att hålla tillbaka ogräs. Samtidigt gynnas maskar och andra djur i jorden, som bidrar till att jorden blir porös.

Efterhand som det utspridda kompostmaterialet förmultnar lägger man på ytterligare kompostmaterial.

NEDGRÄVNING

Mindre mängder trädgårdsavfall kan man gräva ned direkt i jorden på 10–25 cm djup under alla tider av året då det inte är tjäle.

Grövre material hackas först sönder.

Blanda kompostmaterialet med jorden så går förmultningen fortare.

Förmultningen i jorden kräver syre. Därför bör man undvika att gräva ned stora mängder på samma ställe. Man kan gräva ned kompostmaterial på olika ställen där man har naken jord: under buskar, mellan rader av t ex hallonplantor och i trädgårdslandet.

När man höstgräver bör man passa på att gräva ned färskt kompostmaterial ("gröngödsling") eller halvförmultnat material från komposthögen.

Även nedgrävning gynnar daggmaskar och andra djur som gör att jorden blir porös.

KOMPOSTHÖG

Det vanligaste sättet att kompostera innebär att man samlar kompostmaterialet i en hög eller i en behållare.

Om komposten är torr sker ingen förmultning, så då och då måste man kontrollera att komposten är fuktig och vid behov vattna.

Förmultningen kräver syre; därför skall komposten inte vara allt för kompakt. Varva gärna löv, gräsklipp, blast etc.

Även tunna lager av jord, gödsel, gammal kompost gynnar nedbrytningen.

Om komposten är stor och förmultningen sker snabbt blir komposten varm, vilket påskyndar förmultningen. Om allt tillgängligt kompostmaterial är näringsfattigt (halm, vissnade löv, mossa och bark) kan det behöva tillföras näringsrikt material, t ex algomin, ben- eller blodmjöl, naturgödsel, urin eller liknande.

En kompost bör grävas om minst en gång per år. Blanda materialet på nytt och låt de minst förmultnade yttre delarna hamna inne i den nya komposthögen. Man kan då också passa på att gräva ned en del halvförmultnat kompostmaterial i trädgårdslanden eller sprida det som ytkompost (se ovan).

För att få mylla krävs som regel att komposten ligger ett–två år, även om den har hållits fuktig hela tiden.

Ogräs

Ogräsfrön och ogräsrötter kan lätt spridas via komposter. Försök därför undvika att ogräset hinner sätta frö innan det komposteras. Om man har en varm kompost gror de flesta frön som hamnar inne i den varma komposten och oskadliggörs. Frön som ligger i den yttre svala delen överlever och gror lätt senare när material från komposten sprids på odlingsland och rabatter. Rötter av kvickrot, maskros, kers m fl roto-gräs kan också spridas via komposteringen, fast även de dör inne i en ordentligt varm kompost.

Det är därför ofta bäst att låta ogräsrötterna torka i solen så att de är ordentligt döda innan de komposteras.

Skadegörare

Vi kommer aldrig ifrån att det finns bladlöss, svampar och andra skadegörare i våra trädgårdar. De flesta skadegörare dör om de grävs ned eller om de hamnar inne i komposten (särskilt om denna är ordentligt varm).

Växtdelar som är kraftigt angripna av svampsjukdomar, t ex vid kraftiga angrepp av bladfallsjuka på bärbuskar, kastas i soptunnan.

Vissa sjukdomar – potatiskräfta och klumprotsjuka på kål, – är mycket smittsamma och kan leva kvar länge i jorden.

Kompostera därför aldrig jord eller växtrester som kan vara smittade, ej heller råa potatisskal från potatis som har odlats någon annanstans!

Förr kunde man gräva ned eller kompostera potatisblast utan risk att sprida potatisbladmögel.

Genom att bladmögelsvampen numera kan övervintra i jord måste man se till att potatisblasten inte hamnar i jord där man odlar potatis inom de närmaste tre till fyra åren.

Råttor, möss och sorkar

Tänk på att potatis, morötter m m som har hamnat i komposten kan locka till sig råttor, möss och sorkar.

Det är därför särskilt lämpligt att hacka sönder och gräva ned sådant kompostmaterial.

Det är förbjudet att kompostera matavfall inom koloniområdet.

"Ur: Svenska Förbundet för Koloniträdgårdar och Fritidsbyar"

Kompostkvarn

En kompostkvarn mal eller skär sönder kvistar, smala grenar och blast.

Man får ett poröst kompostmaterial lämpligt att ytkompostera, blanda med trädgårdsjorden eller varva med annat material i komposthögen.

Komposthållare

Det går utmärkt att kompostera trädgårdsavfall utan någon särskild kompostkorg eller kompostbehållare. Tvärtom tycks korgar och behållare ofta försvåra komposteringen genom att kompostmaterialet blir för torrt eller att omgrävningen försvåras.

Olika typer av kompostlådor och kompostbehållare tycks i första hand tjäna estetiska syften när det gäller trädgårdsavfall.

För den som har lärt sig att kompostera på något av de tre tidigare nämnda sätten är särskilda korgar och behållare ofta till mera besvär än nytta.

I stället för gödsling?

Kompostering av eget trädgårdsavfall innebär att man bättre hushållar med de växtnäringsämnen som redan finns i jorden, men man tillför inte mera näring.

Tag vara på allt kompostmaterial! Det innehåller näringsämnen och bidrar till att förbättra trädgårdsjorden. Glöm inte att all förmultning kräver fuktighet och luft!